

Rozvojové priority regionů ČR z pohledu budoucí kohezní politiky

Petr Zahradník

EU Office České spořitelny

EU OFFICE
Česká spořitelna, a.s.
Poláčkova 1976/2
140 00 Praha 4
tel.: +420 261 073 308
fax: +420 261 073 004
EU_office@csas.cz
<http://www.csas.cz/eu>

Jan Jedlička
+420 261 073 484
jjedlicka@csas.cz

Petr Zahradník
+420 261 073 019
pzahradnik@csas.cz

Alena Smolíková
+420 261 073 308
asmolikova@csas.cz

Obsah:

Úvod.....	3
Rozdělení prioritních oblastí budoucí kohezní politiky na úrovni krajů.....	4
Identifikace potenciálu kapacity regionů	9

Úvod

Obsahem hlavního tématu Měsíčníku EU aktualit je zamyšlení nad tím, jaké jsou jednotlivé regiony České republiky z optikou socioekonomické analýzy, jaké jsou jejich nyní vnímané priority rozvoje a jak tento stav koresponduje s hlavními body probíhající debaty na téma očekávané budoucí podoby kohezní politiky EU po roce 2013.

V dalším textu budeme tyto priority ve vztahu k regionům České republiky členit v následujícím schématu:

- **Ekonomická konkurenceschopnost**
- **Úspěšná společnost**
- **Efektivní infrastruktura**
- **Atraktivní region**

Těmto věcným prioritním oblastem budeme přiřazovat jejich charakteristiku s ohledem na vhodnost a slučitelnost s budoucí Kohezní politikou EU z následující škály priorit:

- **Konvergenční (K)**
- **Welfarová (W)**
- **Rozvojová (R)**
- **Post-krizová (P)**

Prioritní oblasti i typy priorit mají svůj rozměr vnitřní – vztahující se k potřebám a prioritám České republiky i jejich regionů daných národními hranicemi – i vnější, respektující nový rozměr územní dimenze.

Vymezení věcných priorit regionů České republiky

Již předcházející pokračování zdůraznila, že Kohezní politika EU po roce 2013 z pohledu jejich věcných priorit bude zásadním způsobem determinována dopadem hospodářské krize. Věcné potřeby a priority České republiky a jejich regionů se tak vedle konvergenčních (K), welfarových (W) a rozvojových (R) rozšířily ještě o množinu priorit post-krizových (P), vzniklých či identifikovaných na základě krizových dopadů a důsledků.

Jedním z významných dopadů krize na potřeby a priority rozvoje České republiky a jejich regionů a jednou z významných změn parametrů, za nichž Kohezní politika EU v České republice fungovala, je pravděpodobně časově přechodné zastavení průběhu procesu reálné konvergence. V jistém období až mimořádně dynamická reálná konvergence přitom soustavně doprovázela socio-ekonomický vývoj České republiky a jejich regionů prakticky po celou dobu právě končící dekády

Pravděpodobně od roku 2010 či snad 2011 (ucelené harmonizované statistiky za toto období však nebudeme mít dříve, než za dva či tři roky) je však reálné, že díky rychlejší ekonomické výkonnosti se proces reálného konvergenčního dotahování z pohledu České republiky vůči průměru EU opětovně obnoví.

Ohledně potřeb a priorit České republiky a jejich regionů ve vztahu k budoucí Kohezní politice EU podává politické zadání Programové prohlášení vlády České republiky, jež uvádí: „Vláda bude prosazovat vyčlenění dostatečných prostředků na strukturální a kohezní politiku a současně se zasadí o zjednodušení čerpání prostředků ze strukturálních fondů. Bude usilovat o to, aby finanční perspektiva vytvořila předpoklady pro další modernizaci infrastruktury nových členských států a pro podporu konkurenceschopnosti EU v oblasti vědy a výzkumu, v energetice a dopravě. Hospodářské oživení a růst jsou klíčovou podmínkou dalšího rozvoje české společnosti. Jsou také klíčovým prvkem Strategie EU 2020, k níž se Česká republika jako aktivní člen EU v plném rozsahu hlásí“.

Právě tato ekonomická a politická realita vytváří rámec budoucích potřeb a priorit České republiky, k jejichž řešení a naplnění může efektivně budoucí Kohezní politika EU napomoci.

Budoucí rozvojové potřeby České republiky jako celku z pohledu kohezní politiky po roce 2013

Makroekonomický rámec. Pro hospodářskou výkonnost druhé dekády 21. století v podmínkách České republiky zřejmě nelze předpokládat pouhou extrapolaci vývoje z období před vypuknutím hospodářské krize. Je pravděpodobné, že průměrná hodnota růstu do roku 2020 – viděno dnešními očima – bude mírně pomalejší a méně dynamická (s ohledem

na brzdicí dopad stavu veřejných financí a stále velmi utlumenou investiční aktivitu bude proces ožívání ekonomiky spíše pozvolný) a je odhadována na přibližně 3,5% - 3,8% průměrného reálného růstu ročně.

Je dosti zřejmé, že řada extenzivních rozvojových faktorů, na nichž byl hospodářský vývoj postaven – přes souběžně významné kvalitativní změny – spěje ke svému vyčerpání a následná růstová strategie musí být silněji založena na **kvalitativně náročnějších faktorech růstu**:

1. Zde je stále značnou překážkou **kvalita a míra (ne)kultivace podnikatelského prostředí** (eliminace administrativních bariér, výkon efektivního veřejného sektoru vůči podnikatelům, větší míra aplikace výzkumných a vývojových poznatků, proces kvalitního a perspektivního vzdělávání, posílení inovačních schopností).

2. **Zesílená integrace ekonomických subjektů v rámci mezinárodního produkčního procesu** (daná vysokou mírou otevřenosti České ekonomiky; konkrétně to pak znamená zaměření se na: nové technologie, licence, patenty, postupy, které by bylo možné prodávat či implementovat na mezinárodním trhu, diverzifikace struktury vývozu a posilování kapitálové síly domácích firem a společností).

3. Potřeba řešení nahromaděných problémů **strukturální povahy**, především na trhu práce (překonání problému se zaměstnatelností určitých sociálních skupin, překonání rozdílů v kvalifikační a vzdělávací struktuře pracovníků, řešení institucionálních a administrativních překážek na trhu práce, zavedení permanentní vzdělávací a doškolovací činnosti coby nezbytného parametru profesní kvalifikace apod.).

4. Přizpůsobení výstupů **vzdělávacího systému potřebám praxe** (přes viditelně se lepšící vzdělanostní strukturu obyvatelstva a pracovní síly stále existují disparity mezi schopnostmi a možnostmi čerstvých absolventů a potřebami jejich potenciálních zaměstnavatelů).

5. Zlepšení kvality a propojenosti **infrastruktury v nejširším slova smyslu** (s akcentem na mobilitu a poskytovanou kvalitu standardu služby/výstupu v oblasti dopravní, komunikační, sociální a kulturní, vzdělávací, energetické, životního prostředí či cestovního ruchu).

Na základě takto definovaného makroekonomického rámce a v souladu s formováním diskuse o budoucnosti Kohezní politiky EU a jejími zásadními obsahovými body lze definovat následující priority s ohledem na výše vymezená hlediska rozvojová, konvergenční, welfarová a post-krizová v potřebách České republiky a jejích regionů. V následujícím tabulkovém přehledu zkoumáme i vhodnost příslušné prioritní oblasti z pohledu budoucí Kohezní politiky EU. Následující tabulkový přehled identifikuje věcné prioritní potřeby z pohledu celé České republiky jako celku, v další aproximaci se je pokusíme konkrétněji akcentovat s ohledem na specifika jednotlivých regionů.

Rozdělení prioritních oblastí budoucí kohezní politiky na úrovni krajů

Hlavní město Praha

Prioritní oblast	Opatření a příklad podpory	Typ priority
Ekonomická konkurenceschopnost	Věda, výzkum, inovace a vzdělání (podpora vědy, výzkumu a inovací, podpora informační společnosti)	R
Úspěšná společnost	Celoživotní vzdělávání	R
	Podpora zaměstnanosti mládeže	R, W
Infrastruktura	Dopravní napojení na evropskou dopravní infrastrukturu; podpora veřejné hromadné dopravy; snižování dopadů individuální automobilové dopravy na životní prostředí	R, W
Atraktivní region	Priority a potřeby nebyly zmíněny (což je zvláště v případě na památky velmi bohaté a na cestovním ruchu závislé Prahy poměrně paradoxní)	

Středočeský kraj

Prioritní oblast	Opatření a příklad podpory	Typ priority
Ekonomická konkurenceschopnost	Rozvoj produkční základny; rozvoj malých a středních podniků; využití nabídky pracovní síly	R
Úspěšná společnost	Zvyšování vzdělanosti obyvatelstva s důrazem na flexibilitu pracovní síly;	R, W

	pracovní příležitosti na venkově; strukturální a funkční integrita soustavy zdravotnických služeb a systému zdravotní a sociální péče; nabídka využití volného času; environmentální vzdělávání, výchova a osvěta v kraji	
Infrastruktura	Trvale udržitelný rozvoj území kraje; zlepšování kvality ochrany podzemních a povrchových vod; rozvoj dopravní a logistické infrastruktury; moderní odpadové hospodářství; zlepšování kvality a ochrany ovzduší; rozvoj energetiky; rozvoj vodního hospodářství; rozvoj bydlení; rozvoj informační infrastruktury; vyvážený rozvoj sídel; služby na venkově	K, R
Atraktivní region	Rozvoj domácího a zahraničního cestovního ruchu v kraji; rozvoj sportovně rekreačních aktivit a dalších forem aktivního odpočinku v kraji; pomocí venkovského cestovního ruchu podporovat rozvoj venkova; zachování kulturního dědictví při jeho využití pro cestovní ruch; kulturní a společenský život na venkově	WR

Jihočeský kraj

Prioritní oblast	Opatření a příklad podpory	Typ priority
Ekonomická konkurenceschopnost	Rozvoj podnikatelského prostředí, posilování konkurenceschopnosti a rozvoj výzkumných kapacit s cílem zlepšit podmínky pro podnikání, posílit konkurenceschopnost podnikatelských subjektů a využít kapacit výzkumu a vývoje jako zdroje inovací podnikatelského sektoru	R
Úspěšná společnost	Rozvoj celoživotního učení, trhu práce, sociální a zdravotní oblasti i podpora volnočasových aktivit s cílem rozvoje vzdělávání, inovativních nástrojů trhu práce, sociální infrastruktury i zařízení v oblasti sportu a zájmové činnosti a zlepšování kvality zdravotnických a sociálních služeb a jejich optimalizace	R, W
Infrastruktura	Rozvoj infrastruktury a dopravní obslužnosti s cílem zlepšit stávající stav a vybudování nové dopravní a technické infrastruktury a zlepšení podmínek dopravy a dopravní obslužnosti; rozvoj životního prostředí a integrovaný přístup k řešení rizik s cílem zabezpečení podmínek dílčích aspektů ochrany životního prostředí a zavedení systému řešení integrovaných rizik; podpora diverzifikace venkovské ekonomiky se zaměřením na využívání moderních forem zemědělství, rybářství a lesnictví se současným využitím potenciálu a zachování místních tradic a hodnot krajiny; efektivní výkon veřejné správy, partnerství, přeshraniční vazby	K, R
Atraktivní region	Rozvoj základní a doplňkové infrastruktury cestovního ruchu, tvorba konkurenceschopných produktů cestovního ruchu, využití kulturního a přírodního dědictví a rozvoj kulturních aktivit; organizace a management cestovního ruchu; marketing a propagace území s cílem rozvíjet cestovní ruch se zaměřením na jeho různé druhy se současným využitím potenciálu kulturního dědictví s ohledem na zachování jeho specifických hodnot	R, W

Plzeňský kraj

Prioritní oblast	Opatření a příklad podpory	Typ priority
Ekonomická konkurenceschopnost	Prioritní akcent na vědu, výzkum a inovace z pohledu výsledků, hladkosti a pružnosti zapojování inovací do podniků	R
Úspěšná společnost	Zaměření vzdělávacího systému na „produkci“ odpovídajícího počtu a kvality lidských zdrojů pro vědu a výzkum; vytvoření účinného systému schopného čelit demografickým výzvám (rozvoj služeb pro seniory, optimalizace vzdělávací nabídky, integrace cizinců)	R, W
Infrastruktura	Zajištění a rozvoj odpovídající technické infrastruktury regionu (dopravní napojení regionu, vnitroregionální doprava) a odpadového hospodářství	K
Atraktivní region	Kultura, sport, rekreace; regenerace území a sídel; přeshraniční vztahy	W, R

Karlovarský kraj

Prioritní oblast	Opatření a příklad podpory	Typ priority
Ekonomická konkurenceschopnost	Klíčový důraz na inovace, posílení inovací ve firmách a zajištění transferu technologií mezi výzkumnou a komerční sférou; podnikatelské prostředí a infrastruktura – rozvoj podnikatelské základny kraje (zkvalitnění podnikatelského prostředí a rozvoj široce pojeté podnikatelské	R, K

	infrastruktury)	
Úspěšná společnost	Lidské zdroje a vzdělávání – podpora středoškolského a vysokoškolského vzdělávání	R
Infrastruktura	Především revitalizace upadajících částí měst a obcí; revitalizace brownfields a ploch typu veřejného prostranství a parků	K
Atraktivní region	Není mezi strategickými prioritami zmiňován	

Ústecký kraj

Prioritní oblast	Opatření a příklad podpory	Typ priority
Ekonomická konkurenceschopnost	Velmi silný důraz kladen na rozvoj výzkumu, vývoje a potenciálu pro vznik inovací – tento důraz se má projevit ve změně charakteru regionální ekonomiky směrem k posílení oborů, odvětví a pracovních pozic s vyšší přidanou hodnotou, ve zvýšení inovačního potenciálu regionální ekonomiky a ve zvýšení role výzkumu a vývoje v ekonomice a v posílení spolupráce jednotlivých subjektů v oblasti výzkumu a vývoje	R
Úspěšná společnost	Zvýšení potenciálu lidských zdrojů a zlepšení situace na trhu práce – posílení zaměstnanosti obyvatel kraje, eliminace dlouhodobé nezaměstnanosti a nezaměstnanosti skupin nejvíce ohrožených ztrátou zaměstnání; zvýšení lokální zaměstnanosti obyvatel, včetně živnostenského podnikání, ve specifických odvětvích, pro něž má daná lokalita rozvojový potenciál; rozšíření a zefektivnění spolupráce mezi vzdělávacím systémem a potřebami trhu práce; zvýšení vzdělanostní úrovně, kvalifikace a pracovní kompetence obyvatel, snížení podílu obyvatel ohrožených sociálním vyloučením	K, R, W
Infrastruktura	Klíčovým infrastrukturním problémem je revitalizace stávajících a potenciálních deprivovaných lokalit, jejímž výsledkem má být odstranění ekologických zátěží vzniklých v důsledku výrobních a těžebních aktivit, zlepšení stavu krajiny a složek životního prostředí, zlepšení prostředí pro život obyvatel v obytných zónách měst, zvýšení sociálního statutu obyvatel žijících v problémových lokalitách	K
Atraktivní region	Atraktivní region není mezi strategickými prioritami zmiňován	

Liberecký kraj

Prioritní oblast	Opatření a příklad podpory	Typ priority
Ekonomická konkurenceschopnost	Cílem je dynamická a konkurenceschopná ekonomika, zvýšení její konkurenceschopnosti, podpora podnikatelského prostředí, především malých a středních podniků; podpora vědy, výzkumu a zavádění inovací	R
Úspěšná společnost	Kvalitní a zdravé lidské zdroje prostřednictvím podpory vzdělanosti a celoživotního učení, posílení systému aktivní politiky zaměstnanosti	R, W
Infrastruktura	Cílem je komplexní a kvalitní infrastruktura v podobě zkvalitnění dopravní infrastruktury a její optimalizace, zlepšení dopravní obslužnosti, modernizace technické infrastruktury, včetně rozvoje alternativních zdrojů energie, podpora rekonstrukce bytového fondu; zkvalitnění poskytované veřejné služby; zdravé životní prostředí bez zátěží – posílení stability lesních porostů, snižování množství odpadů, podpora recyklace, podpora čištění odpadních vod, omezení emise škodlivin do ovzduší, podpora ekologicky pozitivních a ekonomicky přijatelných alternativních zdrojů energie; zkvalitnění veřejné správy	K, R
Atraktivní region	Zkvalitnění infrastruktury a služeb cestovního ruchu; podpora šetrného cestovního ruchu; podpora kultury a sportu	R; W

Královéhradecký kraj

Prioritní oblast	Opatření a příklad podpory	Typ priority
Ekonomická konkurenceschopnost	Zvyšování investiční atraktivity regionu; podpora rozvoje výzkumného a inovačního prostředí v regionu; zlepšování podnikatelského prostředí pro malé a střední podniky	R
Úspěšná společnost	Podpora odborné vzdělávací přípravy na všech úrovních v souladu s	R, W

	požadavky trhu práce; efektivní a integrované řešení sociálních a zdravotnických služeb	
Infrastruktura	Podpora ochrany životního prostředí; zlepšení dopravní dostupnosti a mobility, dobudování tranzitní silniční sítě; modernější a efektivnější veřejná správa; integrované řešení problematiky rozvoje venkova	K, R
Atraktivní region	Zlepšení využití potenciálu území pro cestovní ruch, kulturu a volnočasové aktivity	R, W

Pardubický kraj

Prioritní oblast	Opatření a příklad podpory	Typ priority
Ekonomická konkurenceschopnost	Dlouhodobý růst a konkurenceschopnost: posílení kapacit pro znalostní ekonomiku a inovace; posílení konkurenceschopnosti ekonomiky regionu (podpora malých a středních podniků a jejich zapojení do inovačních aktivit znalostní ekonomiky; zvyšování efektivity ekonomických aktivit	R
Úspěšná společnost	Zvýšení konkurenceschopnosti pracovní síly v regionu; podpora dlouhodobé zaměstnatelnosti obyvatelstva prostřednictvím zvyšování kvalifikace	R
Infrastruktura	Podpora vyrovnaného růstu území s důrazem na zaostávající oblasti: budování moderní infrastruktury, zvyšování mobility a dopravního propojení ekonomicky významných lokalit	R, K
Atraktivní region	Atraktivní region není mezi strategickými prioritami zmiňován	

Kraj Vysočina

Prioritní oblast	Opatření a příklad podpory	Typ priority
Ekonomická konkurenceschopnost	Budování inovačního potenciálu krajského města spolu s vybranými vysokoškolskými pracovišti; podpora regionálních produktů a bioproduktů	R
Úspěšná společnost	Rozvoj sekundárního školství v regionálních centrech a terciárního vzdělávání v Jihlavě; podpora specializovaného sekundárního vzdělávání v některých mikroregionálních centrech; podpora vzdělávání a zvyšování kvalifikace lidských zdrojů v cestovním ruchu	R
Infrastruktura	Rozvíjení aktivní venkovské společnosti; zvyšování kvality veřejných služeb v regionálních střediscích a krajském městě; ochrana krajiny Vysočiny; budoucnost v energetice – využití potenciálu JE Dukovany, úspory energie, podpora vhodných alternativních energetických zdrojů, rozvoj ekologických možností spalování odpadu; zlepšení dopravní dostupnosti: zlepšení dopravního napojení, zkvalitnění veřejné dopravy	K, R
Atraktivní region	Konkurenceschopný cestovní ruch: propagace venkovské turistiky, zkvalitnění a garance služeb v cestovním ruchu	R

Jihomoravský kraj

Prioritní oblast	Opatření a příklad podpory	Typ priority
Ekonomická konkurenceschopnost	Podpora vědy a výzkumu; zlepšení podnikatelského prostředí pro malé a střední podniky	R
Úspěšná společnost	Mezinárodní mobilní programy pro studenty a mladé vědce; posílení sítě sociálních a zdravotních služeb; opatření aktivní politiky zaměstnanosti	R, W
Infrastruktura	Budování silniční a železniční dopravní infrastruktury; snižování dopadů a důsledků lidské činnosti na životní prostředí; zlepšování stavu životního prostředí a krajiny, minimalizace negativních důsledků klimatických změn; zkvalitňování veřejných služeb; podpora měst jako motorů rozvoje území; přeshraniční, mezinárodní a nadnárodní spolupráce	R, K
Atraktivní region	Zvýšení konkurenceschopnosti odvětví cestovního ruchu	R

Olomoucký kraj

Prioritní oblast	Opatření a příklad podpory	Typ priority
Ekonomická	Podnikání, výzkum a inovace: podpora podnikatelské základny s vysokou	R

konkurenceschopnost	produktivitou práce, cílená podpora vstupu nových investorů, cílená intervence ve prospěch high-tech výroby; optimalizace nabídky vhodných podnikatelských zón; rozšíření možností pro výzkum; zlepšování podmínek pro spolupráci soukromého a výzkumného sektoru; propagace regionu a jeho strategické polohy na mezinárodní úrovni; posílení role měst coby generátorů rozvoje	
Úspěšná společnost	Informování žáků o vhodných oborech a lokálním trhu práce; zvýšení atraktivity poptávaných oborů (zlepšení kvality vybavení, forem finanční podpory), podpora variantních forem zaměstnanosti, včetně zkrácených pracovních úvazků; zhodnocení a optimalizace péče o seniory, včetně volného času; podpora zachování kvality a dostupnosti zdravotní péče v periferních lokalitách regionu	R, W
Infrastruktura	Podpora využívání obnovitelných zdrojů energie, energeticky úsporných technologií a zpracování odpadu	R
Atraktivní region	Rozvoj rekreace, především venkovské	R, W

Zlínský kraj

Prioritní oblast	Opatření a příklad podpory	Typ priority
Ekonomická konkurenceschopnost	Posílení aplikace výzkumu a vývoje a inovačních projektů; posílení významu sektoru služeb v regionální ekonomice; posílení role malých a středních podniků; udržení konkurenceschopnosti u dominantních průmyslových sektorů regionu	R
Úspěšná společnost	Vzdělávání, zdravotnictví a sociální záležitosti: zvýšení konkurenceschopnosti pracovní síly v ekonomice založené na znalostech (celoživotní vzdělávání, jazyky), snížení míry nezaměstnanosti směrem k její přirozené míře; zefektivnění sociálních a zdravotnických služeb	R, W
Infrastruktura	Zlepšení parametrů životního prostředí; zatraktivnění života	K
Atraktivní region	Zlepšení návštěvnosti a využití kapacit cestovního ruchu; posílení povědomí a respektu regionu coby destinace cestovního ruchu; péče o originální kulturní dědictví regionu	W, R

Moravskoslezský kraj

Prioritní oblast	Opatření a příklad podpory	Typ priority
Ekonomická konkurenceschopnost	Podpora zachycení nových trendů a podmínek ve společnosti z pohledu firem; podpora při odhadu budoucí poptávky, při vytváření nových produktů a rozvoji nových trhů, zapojení se do podnikatelských sítí, rozvoj inovačních podmínek podnikání; podpora vzniku nových firem (spin-off, start-up); podpora investic a exportu do environmentálních technologií	R
Úspěšná společnost	Řešení ztráty pracovních míst v tradičním průmyslu a preventivních nástrojů proti růstu nezaměstnanosti; zajištění kvalitních školských a vzdělávacích institucí, pružně reagujících na trendy na trhu práce a poptávku podnikatelské sféry; podpora vzniku a udržení vzdělané pracovní síly: využití informací o vývoji a stavu trhu práce ke zlepšování vzdělávacího systému	K, R
Infrastruktura	Podpora dostupnosti podnikatelské infrastruktury, zlepšování životního prostředí; podpora snížení emisí průmyslových podniků, snížení energetické spotřeby; rozvoj podpory bydlení s motivem stabilizace kompetentní pracovní síly: součinnost s územním plánováním, spolupráce s developery a individuálními stavebníky	K, R
Atraktivní region	Není mezi strategickými prioritami zmiňován	

Identifikace potenciálu kapacity regionů stanovená na základě dlouhodobé prognózy jejich ekonomického rozvoje a dalších faktorů

Po provedené identifikaci a systemizaci potřeb a priorit rozvoje jednotlivých regionů – krajů (NUTS typu III), vzniklých na základě syntézy zpracovaných regionálních rozvojových strategií, má smysl tyto porovnat s vybranými ukazateli sociálně-ekonomické vyspělosti jednotlivých regionů, jež umožní kvantifikovat potenciál absorpční kapacity těchto regionů a současně i dále podtrhnout společné rysy i odlišnosti, které jednotlivé regiony České republiky v této souvislosti vykazují.